

Työllisyyden kasvukausi

– kuka on työllistynyt, minne ja minkälaisiin työsuhteisiin?

Vuoden 2017 lopulla alkoi työllisyydessä voimakas kasvukausi. Tässä artikkelissa tarkastellaan, missä kasvua on syntynyt ja minkälaista se on ollut. Julkisessa keskustelussa esitetyistä arveluista huolimatta ”valetyöllisiä” tai ”tunnin työllisiä” ei tilastoon ole tullut. Merkittävää paranemista ei työsuhteissa kasvusta huolimatta ole havaittu.

Kasvukauden aikana teollisuudessa työllisyys kääntyi vihdoin kasvuun, mutta kasvua syntyi myös muilla toimialoilla. Kasvukauden aikana teollisuudessa työllisyys kääntyi vihdoin kasvuun suurelta osin asiantuntija-ammateissa. Niin ikään työpaikkojen keskittyminen Uudellemaalle jatkui.

Alkuvuosi 2018 jää historiaan nopean työllisyyskasvun aikana. Vauhdinotto alkoi jo viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä, ja siitä lähtien vuoden 2018 kolmanteen neljännekseen asti on työvoimatutkimuksessa mitattu keskimäärin 63 000 työllistä edellivuoden vastaavaa ajankohtaa enemmän (kuvio 1). Yksittäisinä kuukausina hätyyteltiin jopa sadantuhannen uuden työllisen rajaa vuodentakaiseen verrattuna.

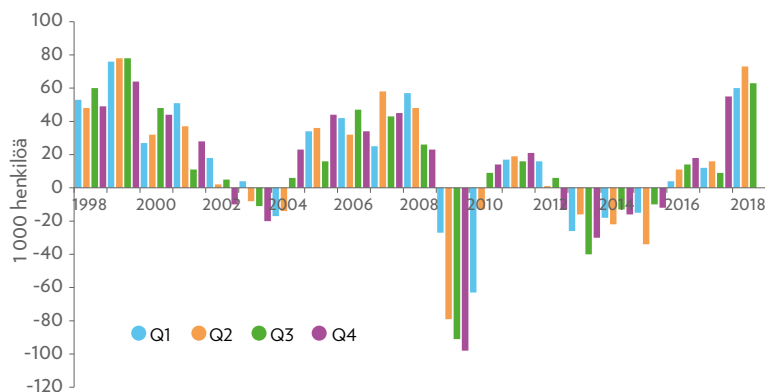
Samassa ajassa työllisyysasteen trendi¹ on noussut 69,9 prosentista 71,8 prosenttiin (kuvio 2), siis varsin lähelle hallituksen itselleen asettamaa 72 prosentin tavoitetta. Nyt kolmannen neljänneksen aikana kasvu on hieman hidastunut ja trendi revisioitunut alaspäin (TASKINEN 2018). Hidastumisesta huolimatta kasvu jatkuu edelleen. Työllisyysaste oli yhtä korkealla edellisen kerran vuoden 1991 alussa, kun kaikkien aikojen noususuhdanne oli vasta kääntymässä taantumaksi. Edellinen työllisyysasteen trendin suhdannehuippu vuoden 2008 toukokuulta (70,7 prosenttia) ohitettiin jo viime vuoden marraskuussa.

Kuluneen neljän neljänneksen aikana työllisyys on kasvanut 63 000 hengellä.

Tässä kohtaa onkin mielenkiintoista tarkastella, mikä työmarkkinoilla on

muuttanut vuoden 2017 viimeisen neljänneksen ja vuoden 2018 kolmannen neljänneksen välisenä aikana. Kutsun tätä periodia tässä artikkelissa ”työllisyyden kasvukaudeksi”. Missä väestöryhmissä, toimialoilla ja alueilla työllisyys on kasvanut? Entä millaista kasvu on ollut – olemmeko saaneet lisää osa-

Kuvio 1. Muutos työllisten lukumäärässä 1998–2018 neljännesvuosittain verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

LIISA LARJA kertoo, että työllisyysasteen lähestyessä hallituksen 72 prosentin tavoitetta kasvu on tullut pääasiassa kokoaikaisista asiantuntijatoista yksityisellä sektorilla.

aikaisia pätäkötöitä tai jopa tunnin viikossa työskenteleviä tempputyöllisiä? Tässä artikkelissa tarkastellaan työllisyyden viimeaikaista kasvua työsuhteiden tyyppin, toimialan, alueen sekä työllistyneiden iän ja sukupuolen mukaan.

TYÖLLISYYDEN KASVU SYNTYI PÄÄASIASSA KOKOAIKATYÖSTÄ

Työllisyyden lähestyessä hallituksen itselleen asettamaa 72 prosentin tavoitetta on julkisuudessa käyty keskustelua työllisyyden kasvun sisällöstä. Internetin keskustelupalstoilla on ihmetelty Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa käytettyä määritelmää, jossa työlliseksi lasketaan kaikki henkilöt, jotka olivat tehneet tilastointiviikolla töitä ainakin tunnin verran. On pohdittu, ovatko uudet työlliset vain aktiivimallin² tukileikkuria vältteleviä ”tunnin työllisiä” tai ”valetyöllisiä”. Onko aktiivimalli lisännyt voimakkaasti osa-aikatyötä?

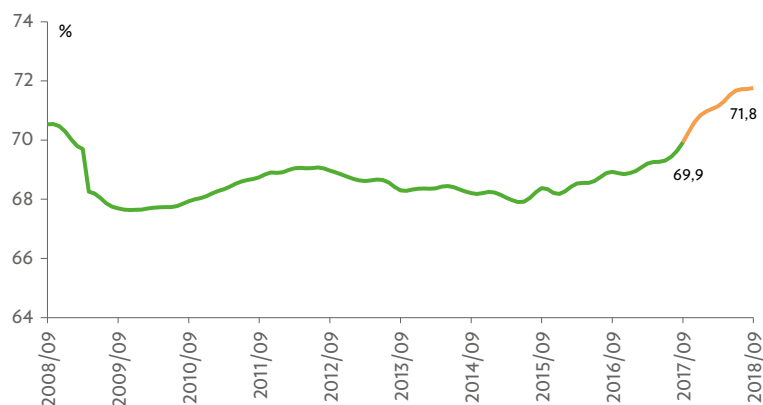
Tilastojen valossa näin ei näytä olevan. Työllisyyden kasvukauden aikana eli vuoden 2017 viimeisen neljänneksen ja vuoden 2018 kolmannen neljänneksen välillä uudet työlliset ovat työllistyneet pääasiassa kokoaikatyöhön (kuvio 3). Kokoaikatyötä tekeviä palkansaaajia oli 54 000 aiempaa enemmän, kun osa-aikatyöntekijöitä oli 13 000 enemmän. Kasvukauden työllisyyskasvusta siis 81 prosenttia syntyi kokoaikatyöhön.

Alityöllisten eli haluamaansa vähemmän työtunteja tekevien määrässä ei ole tapahtunut juuri mitään muutosta.

Siinä missä työllisten määrä on lisääntynyt, ei alityöllisten määrässä ole tapahtunut juuri mitään muutosta. Alityöllisiä ovat henkilöt, jotka ovat työssä, mutta haluaisivat tehdä enemmän työtunteja kuin mitä tutkimushetkellä on tarjolla.

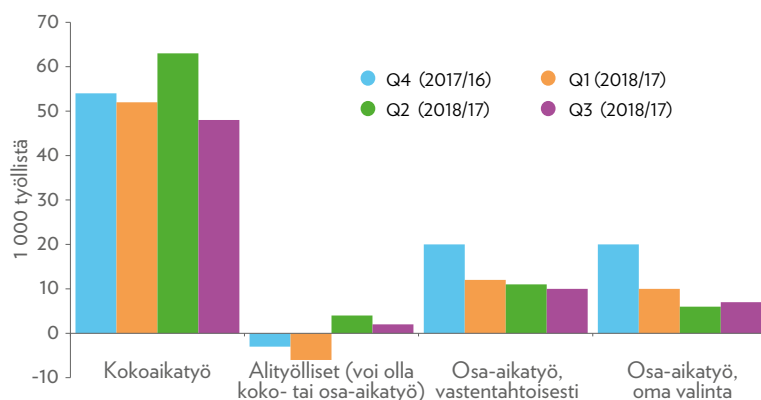
Osa-aikatyöntekijöiden määrässä näkyy sen sijaan pientä kasvua kaikilla neljänneksillä. Suurin osa osa-aikatyön kasvusta on ”vapaaehtoista” osa-aikatyötä, eli esimerkiksi opiskelun tai terveydellisten syiden takia tehtävää

Kuvio 2. Työllisyyssasteen trendi 2008/09–2018/09, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Kuvio 3. Muutos koko- ja osa-aikaisten palkansaaajien lukumäärässä verrattuna vuotta aiempaan neljännekseen, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

osa-aikatyötä. Kuitenkin myös vastentahtoinen osa-aikatyö on lisääntynyt 3 000 työllisellä.

Työvoiman kysynnän kasvaessa odotettavaa kuitenkin olisi, että sekä alityöllisyys että vastentahtoinen osa-aikatyö lähtisivät laskuun, kun työntekijöillä on tarjolla myös kokoaikaisia töitä tai isompia tuntimääriä. Näin on jo käynyt euroalueella vuodesta 2015 lähtien. Nähtäväksi jää, kääntyykö trendi myös Suomessa laskuun. Vaikka laskua vastentahtoisesti osa-aikatyössä olevien määrässä ei vielä ole nähty, on osuus kaikista osa-aikatyöntekijöistä jo nyt hivenen pienempi kuin vuonna 2016.

Pitkällä aikavälillä osa-aikatyö sen sijaan on yleistynyt, ja vastentahtoinen osa-aikatyö yleistyi erityisesti matalasuhdanteen aikana (KAUHANEN 2016, LUKKARINEN 2018). Kun vuonna 2008 12,4 prosenttia palkansaaajista oli osa-aikatyössä, niin vuonna 2017 osuus oli 14,8 prosenttia. Samaan aikaan vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevien osuus kaikista osa-aikatyötä tekevästä kasvoi 28 prosentista 33 prosenttiin.

Jos kuitenkin tarkastellaan kuluneiden neljän neljänneksen kasvukauden aikana tapahtuneita muutoksia, ei suurta osa-aikaisten töiden kasvua voida osoittaa. Osa-aikatyöntekijöitä on tullut luku-

määräisesti hivenen lisää, mutta osa-aikatyöntekijöiden osuus palkansaajista on pysynyt samana. Tilastot eivät siis anna aihetta tulkita, että aktiivimalli olisi merkittävästi lisännyt osa-aikatoiden tekemistä.

Aktiivimalli ei näytä lisänneen merkittävästi osa-aikatoiden tekemistä.

Myös säännöllisen työajan mukaan mitattuna havaitaan, että suurimmalla osalla uusista työllisistä säännöllinen viikko-työaika on 35–40 tuntia (kuvio 4). 20–24 tuntia tekeviä on tullut lisää, mutta näin on myös 45–49 tuntia tekevien osalta. Muutamia tunteja viikossa työskentelevien osalta ei havaita mitään kasvua, joten epäilyt työllisyyskasvusta ”tunnin työllisillä” voidaan katsoa aiheettomiksi.

VAKITUISET TYÖSUHTEET

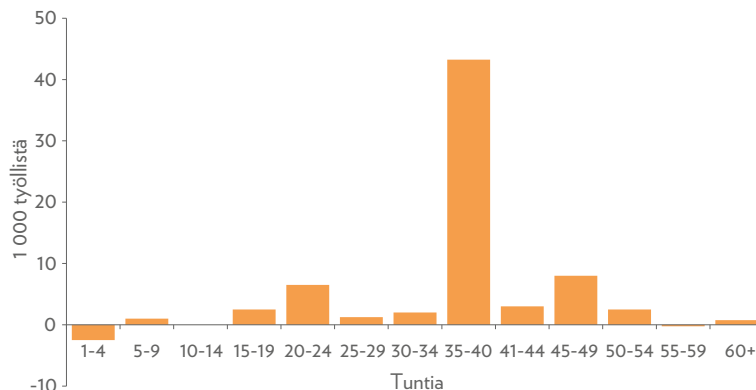
LISÄÄNTYVÄT - YRITTÄJYYS VÄHENI

Edellisen neljän vuosineljänneksen kehityksestä nähdään myös, että uudet työpaikat ovat syntyneet pääasiassa yksityiselle sektorille jatkuviin palkansaajatyösuhteisiin (kuvio 5). Palkansaajien lukumäärä kasvoi keskimäärin 67 000 hengellä eli enemmän kuin työllisten määrä (63 000), sillä yrittäjien määrä väheni 4 000 hengellä. Yrittäjyys väheni erityisesti työnantajayrittäjien osalta – yksinyrittäjien määrä jopa hieman kasvoi.

Yksinyrittäjien määrän lisääntyminen näin nousukaudella on ehkä hieman yllättävää, ottaen huomioon, että kasvu alkoi taantumana 2008 jälkeen ja on yhdistetty muiden työllistymisvaihtoehtojen niukkuuteen, ns. ”pakkoyrittäjyyteen” (PÄRNÄNEN JA SUTELA 2014; ANTTILA JA BERG 2018). Yksinyrittäjyyden yleisyyteen liittyy kuitenkin myös muita tekijöitä, kuten alihankintaketjujen yleistymisen rakennusallalla, median murros ja työn organisointiin liittyvät tekijät, mutta toisaalta maataloussektorin pienentyminen (PÄRNÄNEN JA SUTELA 2014).

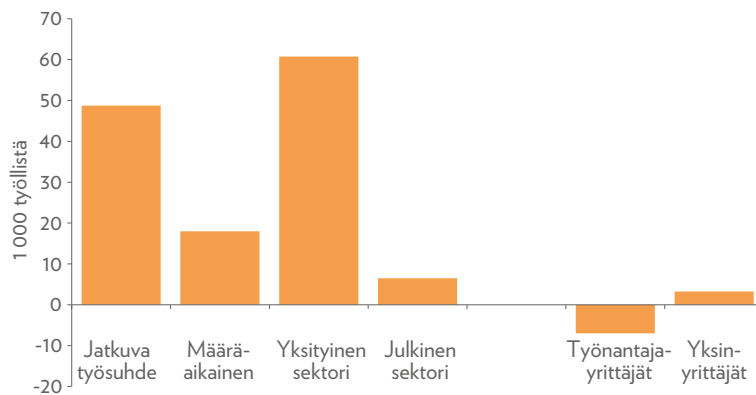
Vaikka työllisyyden kasvu onkin pääasiassa (noin 70-prosenttisesti) tullut vakituisista jatkuvista työsuhteista, näkyy kasvua myös määräaikaissa työsuhteis-

Kuvio 4. Muutos palkansaajien lukumäärässä säännöllisen työajan mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Kuvio 5. Muutos palkansaajien lukumäärässä työsuhteen tyyppin mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

sa (kuvio 5). Määräaikaisten työsuhteiden osuus on pysynyt vakaana vuodesta 2010 lähtien, ja määräaikaista on ollut noin 15,5 prosenttia kaikista palkansaajista. Nyt 2017 viimeisen neljänneksen jälkeen alkaneella työllisyyden kasvukaudella määräaikaisten työsuhteiden osuus on kasvanut 16,2 prosenttiin, eli himpun verran aiempaa useampi palkansaaja on määräaikaissa työsuhteessa.

Myös määräaikaiset työsuhteet ovat lisääntyneet.

Yleensä noususuhdanteen jatkuessa määräaikaisten työsuhteiden osuus laskee. Kasvun alkaessa voi määräaikaisten työsuhteiden osuus kuitenkin tilapäisesti nousta, koska uudet työsuhteet solmitaan usein (53-prosenttisesti) määräaikaista ja vakinaistaminen tapahtuu myöhemmin. Voi siis olla, että työllisyyskasvun tasaannuttua myös määräaikaisten osuus putoaa lähtötasolleen. Jäämmekin odotamaan, onko havaitussa kasvussa kyse uusien työntekijöiden suuresta määrästä, jotka alun määräaikaaisuuden jälkeen vakinaistetaan, vai onko alulla pysyvämpi muutos.

TYÖLLISYYS ON KASVANUT ENITEN SOTE-PALVELUISSA, RAKENTAMISESSA JA TEOLLISUUDESSA.

TYÖLLISYYS ON KASVANUT LÄHES KAIKILLA ALOILLA

Toimialan mukaan tarkasteltuna havaitaan, että uusia työpaikkoja on syntynyt varsin tasaisesti kaikille aloille (kuvio 6). Ainoastaan sähkö-, kaasu-, lämpö-, vesi-, viemäri- ja jätevesihuollon alalla, rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistöalalla, hallinto- ja tukipalveluissa sekä taide-, viihde- ja virkistysalalla kasvua ei ole nähty. Matkailun ja turismin kasvusta huolimatta majoitus- ja ravitsemusalalla työllisyyden kasvu on ollut maltillista.

Työllisyys on kasvanut ennen kaikkea terveys- ja sosiaalipalveluissa (keskimäärin 13 000 työllistä enemmän kuin edeltävänä jaksona), rakennusalaalla (+ 11 000) ja teollisuudessa (+ 9 000). Terveys- ja sosiaalipalveluiden osalta kyse on yli suhdanteen jatkuvasta kasvutrendistä, kun taas teollisuudessa pitkästä, jo 2000-luvun alusta jatkunut voimakas supistuminen (- 130 000 työllistä) on nyt pysähtynyt ja kääntynyt kasvuun. Rakentaminen on elänyt taloussuhdanteen mukana ja reagoinut myös nyt voimakkaasti talouskasvuun.

Rakentamisen siivittämänä on noussut myös ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (+8 000), jonka alta löytyy mm. arkkitehti- ja insinööripalvelut sekä tekninen testaus. Informaatio- ja viestintäalalla sekä kaupan alalla kovin kasvu on painottunut vasta vuoden 2018 syksyllä, mutta tarkastelujaksolla keskimäärinkin on jo 7 000 työllistä lisää kummallakin alalla.

TYÖLLISYYSKASVUSTA VALTAOSA SYNTYI ASiantuntija- JA ERITYIS-ASiantuntija-AMMATEISSA

Teknologisen kehityksen on havaittu aiheuttavan työmarkkinoilla ammattirakenteen polarisaatiota, jossa rutiinimaiset työtehtävät (kuten toimistotyöt ja perinteiset teollisuustyöt) palkkaja-kauman keskivaiheilta häviävät. Samaan aikaan korkeapalkkaisten asiantuntija-tehtävien sekä matalapalkkaisten vai-

Kuvio 6. Muutos työllisten lukumäärässä toimialan mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

keasti automatisoitavien tehtävien (kuten siivouksen) osuus lisääntyy. Suomen osalta **MACZULSKIJ YM.** (2016) havaitsivat vastaavaa polarisaatiokehitystä vuosien 2000–2009 nousukaudella. Onkin kiinnostavaa tarkastella, mikä vaikutus kuluneella työllisyyden kasvukaudella on ollut ammattirakenteen polarisaatiokehitykseen.

Myös nyt uusimman työllisyyden kasvukauden tilastot tukevat trendiä asiantuntijajoiden lisääntymisestä. Asiantuntija- ja erityisasiantuntija-ammattien osuus kaikista ammateista on kasvanut pitkään, ja kuluneen kasvukauden aikana kehitys jatkui (kuvio 7). Työllisyyden kasvusta 36 prosenttia syntyi erityisasiantuntija-ammatteihin, kuten rahoituksen, hallinnon, tekniikan, terveydenhuollon (ml. lääkärit) ja kasvatustalon (ml. opettajat) erityisasiantuntijoiksi. Osuus on huomattavasti suurempi kuin erityisasiantuntijoiden osuus kaikista työllisistä (25 prosenttia) vuosi ennen työllisyyden kasvukautta.

Vastaava kehitys nähtiin myös asiantuntija-ammateissa, mutta hieman lie-

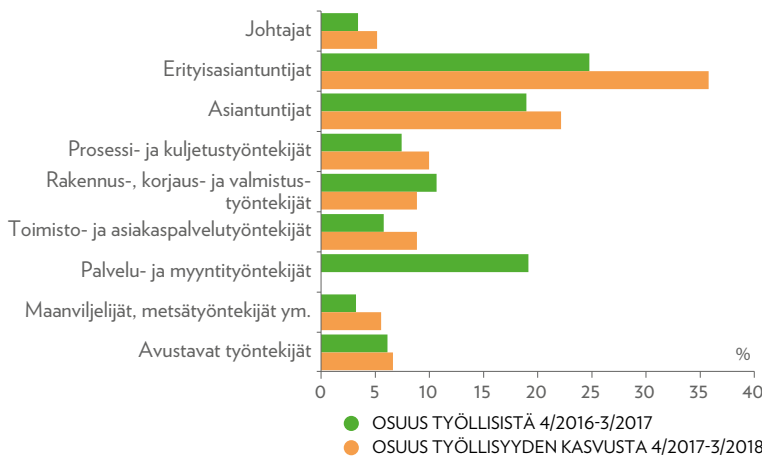
vempänä. Työllisyyskasvusta 22 prosenttia syntyi asiantuntija-ammatteihin, kun ennen kasvukautta asiantuntija-ammattien osuus kaikista työllisistä oli 19 prosenttia. Kasvua nähtiin muun muassa teollisuuden ja rakentamisen työnjohdotehtävissä, sairaanhoitajissa ja sosiaalialan työntekijöissä.

Kulunut kasvukausi lisäsi asiantuntija-ammattien osuutta ammattirakenteesta.

Kulunut kasvukausi siis vahvisti ammattirakenteen muutosta asiantuntijatehtävien lisääntymisessä. Keskipalkkaisista ammateissa (prosessi- ja kuljetustyöntekijät, rakennus-, korjaus-, ja valmistustyöntekijät sekä toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät) työllisyyden kasvu on jakaantunut suurin piirtein samassa suhteessa kuin ammattien osuus työllisistä ennen kasvukautta. Keskipalkkaisista ammateissa työllisten määrä on laske-

”TÄLLÄ HETKELLÄ KOKO MAAN TYÖLLISISTÄ JOKA KOLMAS ASUU UDELLAMAALLA.”

Kuvio 7. Muutos työllisten lukumäärässä ammattiluokan mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Huom. Luokat on esitetty ryhmän mediaanipalkan mukaisessa järjestyksessä. Luokan ”avustavat työntekijät” nimi virallisessa ammattiluokituksessa on ”muut työntekijät”. Luokkaa ”sotilaat” ei ole esitetty pienen havaintomäärän vuoksi.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

nut tasaisesti jo monta vuotta, mutta nyt nähty työllisyyden kasvukausi hieman paransi tilannetta. Kaikissa ryhmissä on silti nyt kasvukauden jälkeenkin edelleen vähemmän työllisiä kuin vuonna 2011.

Kaikkein matalapalkkaisimmassa ryhmässä eli luokassa ”avustavat työntekijät” kasvu sen sijaan oli maltillista. Työllisyyden kasvusta vain 7 prosenttia syntyi näissä ammattiluokissa, mikä vastaa ammattiluokan osuutta ammattirakenteesta myös ennen kasvukautta. Edeltävän seitsemän vuoden aikana tämän ammattiryhmän osuus kaikista työllisistä pysyi varsin vakaana, mikä polarisaatioteorian mukaisesti on kasvattanut ryhmän suhteellista osuutta, kun samanaikaisesti keskipalkkaiset ammatit ovat vähentyneet.

Toisessa matalapalkkaryhmässä eli vaikeasti automatisoitavissa palvelu- ja myyntityöntekijöiden ryhmässä työllisyys ei kasvanut ollenkaan. Kasvukaudella ryhmän sisällä syntyi jonkin verran lisää työllisyyttä esimerkiksi siivoustyön

esimiehiin, mutta myyjien, vartijoiden ja lähihoitajien määrä väheni. Kasvun puute voi johtua osin siitä, että palvelu- ja myyntityöntekijät olivat kärsineet edeltävien vuosien matalasuhdanteesta vähemmän kuin keskipalkkaiset ammatit, joten ”kasvuvara” on nyt ollut vähemmän. Palvelualan kasvu myös tyypillisesti seuraa suhdanneherkkien teollisuuden ja rakentamisen kasvua viiveellä, joten kasvu voi antaa odottaa itseään vuoteen 2019.

LÄHES PUOLET TYÖLLISYYDEN KASVUSTA SYNTYI UDELLAMAALLA

Alueellisesti tarkasteltuna havaitaan, että lähes puolet (43 prosenttia) työllisyyden kasvusta on syntynyt Uudellamaalla, jossa vuoden 2017 viimeisen neljänneksen ja vuoden 2018 kolmannen neljänneksen välillä oli keskimäärin 27 000 työllistä enemmän vuoden takaiseen verrattuna (kuvio 8). Kehitys on linjassa aiemman trendin kanssa, jossa työllisyys on pik-

kuhiljaa keskittynyt Uudellemaalle. Tällä hetkellä koko maan työllisistä joka kolmas asuu Uudellamaalla.

Uusimaa on jo ennestään ollut kärki- paikoilla maakuntien työllisyysasteen suhteen Ahvenanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan rinnalla. Nyt kuluneiden neljän neljänneksen aikana Uudenmaan työllisyysaste nousi kahdella prosenttiyksiköllä 74,4 prosenttiin. Työllisyys kasvoi erityisesti terveys- ja sosiaalipalveluissa, teollisuudessa, kuljetus- ja varastointialoilla, sekä informaation, viestinnän ja koulutuksen alalla.

Lukumääräisesti paljon työllisyyden kasvua syntyi myös Varsinais-Suomeen (+9 000) ja Pirkanmaalle (+9 000). Varsinais-Suomessa työllistettiin erityisesti rakennus- ja kaupanalalle sekä elektroniikka- ja puuteollisuuteen. Pirkanmaalla työllisyys kasvoi niin ikään rakentamisessa, mutta myös sosiaali- ja terveyspalveluissa.

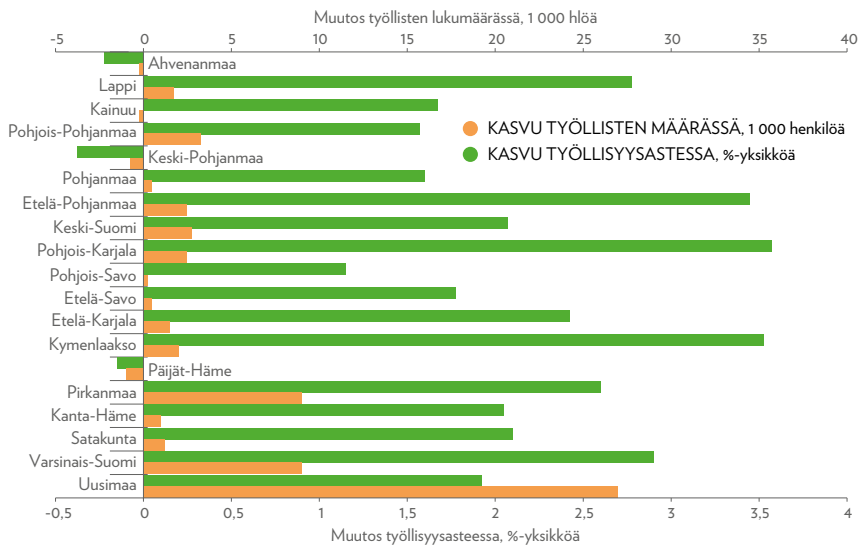
Vaikka suurin osa työllisten lukumäärän kasvusta syntyikin Uudellamaalla, suhteellisesti suurempia kasvulukuja löytyy muualta Suomesta. Työllisyysaste nousi 3,5 prosenttiyksiköllä Pohjois-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Etelä-Pohjanmaalla, joista kahdessa ensimmäisessä työllisyysaste jäi kasvusta huolimatta 67 prosentin alle. Työllisyysaste nousi myös lähes kaikissa muissakin maakunnissa.

Korkein työllisyysaste (82 prosenttia) löytyy aikaisempien vuosien tapaan Ahvenanmaalta, vaikka kasvua ei Ahvenanmaan työllisyyslukuissa nyt nähtykään. Työllisyysaste oli korkea (73 prosenttia) myös Keski-Pohjanmaalla pienestä laskusta huolimatta. Päijät-Hämeessä työllisyysaste pysyi lähes ennallaan 69 prosentissa.

55-64-VUOTIAIDEN TYÖLLISYYS-ASTE NOUSI KOLMELLA PROSENTTI- YKSIKÖLLÄ

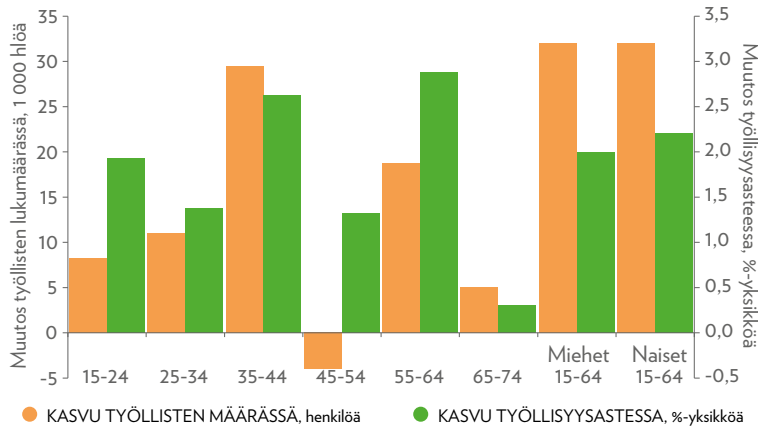
Ikä ja sukupuoliryhmittäin tarkasteltuna nähdään, että työllisyysaste on noussut kaikissa ikäryhmissä ja sekä miehillä

Kuvio 8. Muutos työllisten lukumäärässä maakunnan mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Kuvio 9. Muutos työllisten lukumäärässä ja työllisyysasteessa sukupuolen ja iän mukaan 2017/09–2018/09 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

että naisilla. Ikäryhmittäinen kehitys oli samanlaista sekä miehillä että naisilla (kuvio 9). Erityisesti 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä työllisyysaste on noussut lähes kolmella prosenttiyksiköllä 62 prosentista 65 prosenttiin. Kasvu on ollut voimakasta myös 35–44-vuotiaiden osalta.

Myös työllisten lukumäärä on kasvanut kaikissa ikäryhmissä, lukuun ottamatta

45–54-vuotiaita, joissa seurantajaksolla oli 4 000 työllistä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Tämä johtuu kuitenkin väestön ikärakenteen muutoksesta. Vuoden aikana 45–54-vuotiaiden ikäryhmä on pienentynyt 15 000 hengellä, koska 1970-luvulla syntyneet ikäluokat ovat 1960-luvulla syntyneitä pienempiä ja nämä pienet ikäluokat ovat nyt siirtymässä 45–55-vuotiaiden ryhmään. Työllisten

osuutena ikäluokasta on työllisyysaste kuitenkin parantunut reilulla prosenttiyksiköllä myös 45–54-vuotiaiden osalta. Niin ikään 45–54-vuotiaiden työllisyysaste oli kaikkein korkein (85,2 prosenttia), joten ”nostovaraa” ja potentiaalisia työllistettäviä on tässä ryhmässä vähiten.

TYÖTTÖMIEN LISÄKSI ON TYÖLLISTYNYT MONI OPISKELIJA, TYÖKYVYTTÖMYSELÄKELÄINEN TAI OMIA LAPSIAN HOITAVA

Nyt vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä työttömiä oli työvoimatutkimuksen mukaan 178 000 henkilöä ja työttömyysasteen trendi oli 7,2 prosenttia (kuvio 10). Kuluneiden neljän neljänneksen aikana työttömyys laski 24 000 henkilöllä, mikä on paljon, mutta se ei selitä työllisyysasteen kasvua 63 000 henkilöllä.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömiä työnhaikijoita oli 232 000 ja lisäksi palveluissa 127 000, eli yhteensä 359 000 henkilöä. Laaja työttömyys on vähentynyt 38 000 hengellä, eli 25 000 työllistä on työllistynyt työvoiman ulkopuolelta myös työnvälityksen mittarien mukaan.

Tyypillisesti osa työllisyysasteen kasvusta tulee työvoiman ulkopuolelta, kuten on käynyt myös nyt. Työvoimatutkimuksessa työttömäksi lasketaan henkilöt, jotka ovat työtä vailla ja ovat etsineet työtä edeltävän kuukauden aikana. Työttömyyden pitkittyessä moni kuitenkin luopuu työnhausta ja luokituu tällöin työvoiman ulkopuolelle piilotyöttömäksi. Piilotyöttömien määrä onkin vähentynyt 18 000 henkilöllä eli lähes yhtä paljon kuin työttömien. Työttömät ja piilotyöttömät yhdessä (41 000) eivät kuitenkaan vielä selitä työllisyysasteen kasvua. Työvoiman ulkopuolella on nyt lisäksi 22 000 opiskelijaa, vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkeläistä tai omia lapsiaan hoitavaa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Vuoden 2017 viimeisen neljänneksen ja vuoden 2018 kolmannen neljänneksen välillä kuluneen vuoden aikana on nähty poikkeuksellisen voimakasta työllisyysasteen kasvua. On kuitenkin esitetty myös huolia siitä, ovatko syntyneet

45-54-VUOTIAIDEN IKÄRYHMÄ PIENENI VUODEN AIKANA 15 000 HENGELLÄ JA TYÖLLISYYSASTE PARANI YLI PROSENTTIYKSIKÖLLÄ.

työpaikat ”valetyöllisyyttä”, jossa aktiivimallin tukileikkuria välttelevät työttömät tekevät tunnin työtä viikossa ja kaunistavat näin työllisyystilastoja.

Tässä artikkelissa on tarkasteltu, mikälaista työllisyyden kasvu on ollut laadullisesti ja missä sitä on tapahtunut. Tulosten perusteella voidaan todeta, että työllisyys on kasvanut pääasiassa aivan perinteisillä kokoaikaisilla palkkatyösuhteilla ja että ”tunnin työllisten” lisääntymistä ei ole tapahtunut.

Työllisyyden voimakkaasta kasvusta huolimatta työsuhteiden parantumista ei ole vielä havaittavissa.

Sen sijaan työllisyys on kasvanut varsin tasaisesti lähes kaikissa ikäryhmissä, miehillä, ja naisilla. Työllisyys kasvoi niin ikään myös lähes kaikilla toimialoilla – pitkän alamäen jälkeen myös teollisuus kääntyi kasvuun. Ammatin suhteen kasvu painottui voimakkaasti (erityis-) asiantuntija-ammatteihin.

Aiempien vuosien tapaan työllisyys keskittyy edelleen Uudellemaalle, mutta työllisyysasteet ovat parantuneet myös muissa maakunnissa. Työttömänä olleiden työllistymisen lisäksi työllisiksi on siirtynyt moni myös työvoiman ulkopuolelta.

Joitakin yllätyksiäkin kehitykseen mahtui. Työllisyyden kasvuun ja työvoiman kysynnän kasvamiseen liittyy työvoiman tarjonnan vähentyessä oletus palkkojen noususta tai työsuhteiden parantumisesta, kun työnhakijoilla on enemmän mahdollisuuksia valita parempia työpaikkoja. Ainakaan vielä, työllisyyden voimakkaasta kasvusta huolimatta, alityöllisen ja vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevien määrä ei ole vielä lähtenyt laskuun (joskaan voimakasta kasvuakaan ei enää ole). Kiinnostavaa on myös, että yksinyrittäjien määrä ei vielä ole kääntynyt laskuun. ■

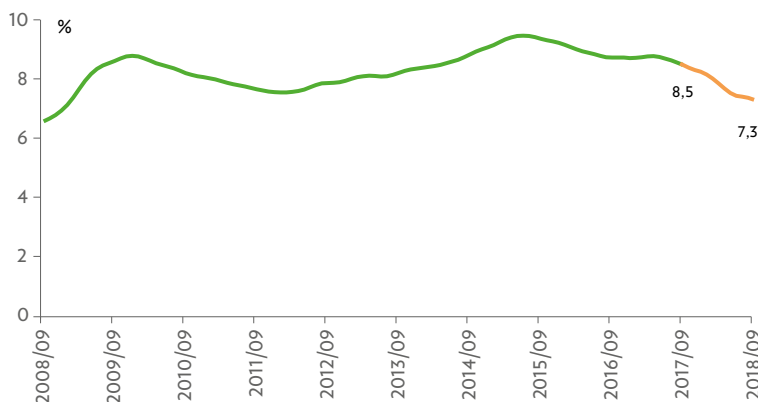
Viitteet

1 Työttömyys ja työllisyys vaihtelevat kuukausittain varsin paljon, ja muutos edellisen kuukauden havainnosta kertoo lähinnä kausi-ilmiöstä eikä

suhdannekehityksestä. Trendisarjasta on poistettu kausi- ja satunnaisvaihtelu, jolloin kuukaudet ovat keskenään vertailukelpoisia, ja näin aikasarjan trendistä on helpompi havaita pitkän aikavälin kehitykseen ja suhdannevaihteluihin liittyviä ilmiöitä. Trendi muuttuu yleensä jonkin verran, kun seuraavan kuukauden tiedot tulevat mukaan aikasarjaan. Viimeisimpien trendilukujen ennakkolinen luonne on syytä ottaa huomioon päätelmiä tehtäessä.

2 Laki työttömyysturvan aktiivimallista tuli voimaan 1.1.2018. Lain mukaan työttömän työnhakijan pitää 65 työttömyysetuuden maksupäivää kestäväen tarkastelujakson aikana täyttää aktiivisuusedellytys eli tehdä 18 tuntia palkkatyötä, ansaita yritystoiminnassa yhteensä vähintään 241 euroa tai olla viisi päivää TE-toimiston työllistymistä edellyttävässä palvelussa. Mikäli aktiivisuusedellytys ei täyty, niin työttömyysetuus pienenee seuraavan tarkastelujakson ajaksi 4,65 prosenttia. Ks. tarkemmin <http://toimistot.te-palvelut.fi/uusimaa/aktiivimalli>.

Kuvio 10. Työttömyysasteen trendi 2008/09–2018/09, 15–64-vuotiaat.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus.

Kirjallisuus

- ANTTILA, A.-H. & BERG, P. (2018), Osa-aikatyöt ja itsensätyöllistäminen yleistyvät haurastetuilla työmarkkinoilla, Talous&Yhteiskunta, 46:1, 18–23.
- KAUHANEN, M. (2016), Osa-aikatyö ja työaikatoiveet, Talous&Yhteiskunta, 44:2, 46–52.
- LUKKARINEN, H. (2018), Vastentahtoiset osa-aikatyöt yleistyneet 2010-luvulla, Tieto&Trendit 31.10.2018.
- MACZULSKIJ, T. & MALIRANTA, M. & PEKKALA KERR, S. (2016), Työmarkkinoiden rakennemuutos yrityksissä ja yritys rakenteissa, Talous&Yhteiskunta, 44:4, 20–25.
- TASKINEN, P. (2018), Työllisyystrendin hännänpään ei pidä takertua, Tieto&Trendit, 30.10.2018.
- PÄRNÄNEN, A. & SUTELA, H. (2014), Itsensätyöllistäjät Suomessa 2013, Helsinki: Tilastokeskus.